

Postmodernismus

- postmoderna
 - pojímá skutečnost jako neredukovatelnou pluralitu → odmítá univerzální výklad
 - směřuje k novému, členitému pojetí kultury a poznání světa
 - reaguje na globalizaci – mísení kultur
 - reaguje na modernismus, který se vyčerpал a už neměl co říci – negativní postoj k pouhému formálnímu experimentování (např. nový román)
 - modernismus: důraz kladen na autora, vypravěče × PM: důraz kladen na čtenáře, zve ho ke spolupráci, textové hře
 - M: elitní čtenář × PM: masový konzument, stírání rozdílů mezi vysokou a nízkou literaturou
- zdroje
 - western – zabývá se masou lidí, 1. populární literatura
 - sci-fi – stírají se rozdíly mezi přítomností a budoucností; zánik lidstva
 - pornografie – tabu se zveřejňuje
 - rozvoj masových médií – přebírají funkci knihy, kniha = labyrint, ve kterém je třeba hledat určité hodnoty
 - imagologie: nejde o to, jaký svět či člověk doopravdy je, ale jak se nám jeví (× ideologie)
- cíl – setřít rozdíl mezi literaturou pro vzdělance a populární literaturou pro masu (aby si každý čtenář v díle něco našel – emancipace čtenáře, musí být aktivní a hledat)
- znaky postmoderní literatury
 - pluralita názorů – různé pohledy na věc, dialog; ironický pohled na „věčné pravdy“
 - parodie, ironie, černý humor
 - metatextovost – autoři komentují své dílo, svůj záměr
 - mystifikace – autor tají svůj cíl, mate čtenáře svými komentáři
 - neoriginálnost – autoři používají citáty z jiných děl i celé jejich části
 - pseudocitáty/kvazicitáty – autorem díla vymyšlené (falešné) citáty
 - intertextualita – navazování na jiná díla a přebírání nápadů z nich, jejich přepracování (snaha šokovat, překvapit)
 - mísení žánrů, postupů, stylových prvků – román jako detektivní román, historický, filozofický traktát, sociologický pohled
 - hravost – autor si hraje s žánry či jinými texty i se slovy (slovní hříčky)
 - fragmentárnost – tematická, grafická, stylistická roztříštěnost
 - mnohvrstevnatost – více vrstev, nutná aktivita čtenáře, aby je objevil
 - topos (typické umístění děje) – labyrint, knihovna, zrcadla, muzea, tajemnost, splývá realita a fikce, střídání tragiky a komiky
 - více časových rovin
- hlavní představitelé – Umberto Eco, Kurt Vonnegut, Vladimir Nabokov, Woody Allen, Milan Kundera, John Fowles, Salman Rushdie, Michail Bulgakov, Dan Brown
- díla magického realismu lze také řadit do postmodernismu – prolínání časových rovin, tajemnost, prolínání žánrů
- Umberto Eco

- Ital, estetik, literární vědec, sémiotik (sémiotika = nauka o znakových systémech)
- středověká filozofie – Tomáš Akvinský
- masová komunikace
- jeho díla – koncepce otevřeného díla (svoboda při interpretaci, více možných výkladů), práce s jazykem, filozofické úvahy, sémiotické pasáže (věda o znacích), vliv středověké estetiky a tehdejšího myšlení
- Foucaultovo kyvadlo
 - pojmenované po francouzském fyzikovi Foucaultovi, představuje důležitý experiment potvrzující otáčení planety Země kolem své osy
 - děj ve vzpomínkách jednoho z hrdinů
 - F. kyvadlo má pomoci při rozluštění historické události, které se řídí předem daným Plánem
 - detektivní zápletka, židovská mystika, politika 1968
- Jméno růže
- Pražský hřbitov (2011)

Děj se odehrává převážně ve Francii, Itálii a Praze. Hlavním hrdinou románu je jistý kapitán Simonini, tajný agent a intrikán, který stál za většinou politických spiknutí v Evropě té doby. Eco se při psaní románu inspiroval pouze opravdovými historickými postavami a událostmi, román je tedy i zajímavým náhledem do tajné (politicko-zákulisní) historie 19. století. Jedním z témat románu jsou i Protokoly sionských mudrců a otázka antisemitismu.
- Vladimír Nabokov
 - ruský původ – situovaná rodina, emigrace
 - studium fr. a ruské literatury (Cambridge, Paříž, emigrace USA – žena židovka, Švýcarsko), ovládal francouzštinu, ruštinu a angličtinu od dětství
 - pseudonym Sirin
 - entomolog, univerzitní profesor
 - Lolita
 - Humbert Humbert – literární vědec; „nymfičky“

Odras 2. světové války v literatuře

- vojáci, kteří se vrátili z války sepisovali své vzpomínky – terapeutická funkce literatury

USA

- Norman Mailer
 - 2 roky ve válce v Tichomoří; nejslavnější americký reportér
 - zavedl beletrizovaný žurnalismus – prolínání reportáže (přímo z místa dění, autobiografické prvky), fikce, dokument
 - Nazí a mrtví
 - seržant Croft se vylodí na (fiktivním) ostrově Anopopei obsazeném Japonci, úkolem je oblehnout ostrov
 - každé postavě je věnovaná kapitola „stroj času“ – pojednání o životě postavy
 - naturalistický popis (podobně jako v Barbussově Ohni)
 - kolektivní hrdina (paralela s válečnou realitou – jedinec není důležitý)

- nazí – ti, kteří přežijí, ale po válce ztrácí ideály a naděje
 - Americký sen
 - upozorňuje na negativní stránky amerického snu
 - Stephen Rojack
 - profesor existenciální psychologie, kongresman, byl ve válce
 - jediné východisko vidí v sebevraždě nebo vraždě → zabije svou manželku (z bohaté rodiny, popichuje ho) a namaskuje to jako sebevraždu; nikdy není odhalen
 - básnický jazyk – metafory, přirovnání
 - Katova píseň
 - skutečný dvojnásobný vrah, Mailer s ním vede rozhovory
 - fikce + reálné rozhovory před odsouzením k trestu smrti
 - Pulitzerova cena
- William Saroyan
 - pohnuté dětství – sirotčinec, finanční problémy
 - obyčejná zaměstnání
 - Lidská komedie
 - původně psáno jako filmový scénář, nakonec jako román
 - 2. světová válka, téma lidství
 - Homér – 14letý chlapec, poslíček (autobiografický prvek), nosí dopisy s informacemi o úmrtí z války + bratr Odysseus; ve vesnici Itaka
 - Tracyho tygr
 - metafora
 - Tracy se chce stát ochutnávačem, pracuje ve skladu s kávou
 - stylisticky jednoduchý jazyk
 - tygr – sebevědomí, odvaha, láska
 - někdo tygra nemá – viz Stříbrný vítr, energie mládí
- Joseph Heller
 - osobně se účastnil 2. sv. války
 - Hlava XXII
 - antimilitaristický román
 - není tam hlavní hrdina
 - John Yossarian – chce se vyvléknout z letové povinnosti (antihrdina)
 - kdo je blázen, tak si to neuvědomuje
 - jakmile si to uvědomí, není blázen, tedy nemůže požádat o vyřazení z letové služby
 - absurdní výsledek, prohlášení živého doktora za mrtvého
 - absurdní (humorné) situace
 - srovnání – Hašek: Švejk
- Kurt Vonnegut
 - voják, vyznamenán Purpurovým srdcem; byl po něm pojmenován asteroid
 - trauma – bombardování jatek č. 5
 - Jatka č. 5 aneb Křížová výprava dětí
 - postmoderní, sci-fi
 - Billy Pilgrim
 - kvůli traumatu z války získává schopnost cestovat časem
 - transport zajatců do Drážďan, vandrák symbolizuje zkušenost

- křížová výprava dětí – podle toho, že se války účastnili dvacetiletí mladíci
- James Clavell
 - Australan, žil v Británii a v USA
 - Moucha – sci-fi horor (scénář)
 - Král krysa
 - v japonském zajateckém táboře
 - vypravěč – Peter Marlowe (Clavellovo alter ego)
 - vševědoucí vypravěč
 - Král krysa – jeden ze zajatců, z krys si udělá byznys, chová je ve sklepeních a prodává je
- William Styron
 - účastnil se bojů v Tichomoří, představitel jižanské prózy
 - Doznání Nata Turnera – o osudu vzdělaného černocho a vůdce černošské vzpoury z roku 1831; Pulitzerova cena
 - Sophiina volba – otázka kolektivní viny a absolutního zla

Německo: Skupina 47

- vznikla v roce 1947
- snahou bylo povznést národní literaturu, provést sebereflexi, převzít odpovědnost za důsledky války
- jsou hodně politicky angažovaní – poukazují na to, že se ve státních strukturách drží sympatizanti s nacisty
- Heinrich Böll
 - Nobelova cena
 - proti nacismu
 - Biliár o půl desáté
 - 3 generace rodiny Fämelů
 - Jindřich Fämel – architekt, oslava jeho osmdesátin, nechal postavit benediktinské opatství
 - syn Robert – důstojník wehrmachtu, nechal opatství zbořit
 - Robertův syn Josef – po válce, nechal opatství znova postavit
 - Jindřich Fämel vždycky o půl desáté hrál se svým přítelem Hugem biliár
- Günter Grass
 - Nobelova cena
 - příslušníkem jednotek SS, po válce se to snaží odčinit
 - Plechový bubínek
 - Oskar Matzerath
 - ve třech letech se rozhodl nevyrůst, aby si zachoval dětství (svět dospělých přináší starosti a problémy, je plný přetvářky), k narozeninám dostane plechový bubínek, kterým komunikuje s dospělými
 - vysokým hlasem rozbíjí sklo
 - je umístěn do psychiatrické léčebny

SSSR

- Alexandr Solženicyn
 - SSSR, kritizoval režim
 - Nobelova cena za Souostroví Gulag, kvůli režimu ji nepřevzal
 - Jeden den Ivana Děnisoviče
 - I. D. Šuchov – Šč 854
 - původně dílo vycházelo časopisecky díky Chruščovovi – v rámci destalinizace
 - Souostroví Gulag
 - Solovecké ostrovy; zachycuje tábory mezi lety 1918 a 1956
 - dokumentární dílo se mísí s fikcí
 - zkušenosti stovek vězňů, archivní záznamy, statistiky, úvahy
 - realita táborů – političtí vězni, kriminálníci, ...